

POLICIJĀ

Trīs gados septiņi kriminālprocesi par maluzvejniecību

Kopš 2016. gada Valsts policijas (VP) Kurzemes reģiona pārvaldes Kuldīgas iecirknī ierosināti septiņi kriminālprocesi pēc Krimināllikuma (KL) 110. panta par patvaļīgu zvejošanu un ūdensdzīvnieku iegūšanu.

Kuldīgas iecirkņa kriminālpolicijas nodaļas priekšnieks Kārlis Prūsis stāsta, ka no tiem atklāti un Kuldīgas rajona prokuratūrai kriminālvajāšanai nodoti pieci.

„Pārsvarā iezīmējās tendence, ka maluzvejniecība notiek dabas lieguma teritorijā Ventas rumbā, bet, protams, arī citos Ventas posmos un citās ūdenstilpnēs,” stāsta K.Prūsis. „Galvenokārt mērķa zivis ir laši un vimbas, bet visbiežāk kriminālprocesus uzsāk par nēgu maluzvejniecību. No septiņiem iepriekš minētajiem tie ir pieci.”

Piemēram, 2017. gada 3. novembrī pie Ventas esot aizturēti trīs maluzvejniki, kuri bija nozvejojuši 343 nēgus īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Valstij

„Galvenokārt mērķa zivis ir laši un vimbas, bet visbiežāk kriminālprocesus uzsāk par nēgu maluzvejniecību.”

nodarīto zaudējumu apmērs ir 13 720 eiro. Kriminālvajāšana uzsākta pēc KL 110. panta 2.1. daļas par patvaļīgu zvejošanu un ūdensdzīvnieku iegūšanu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās.

Pagājušajā gadā 22. aprīlī Kuldīgā pie Ventas aizturēti divi maluzvejniki, kuri bija nozvejojuši 1297 nēgus. Valstij nodarītais zaudējums – 51 880 eiro.

Šogad 19. aprīlī Kuldīgas novada Rumbas pagastā pie Ventas maluzvejnīks ar maksākeri nokāris 57 vimbas. Uzsākts kriminālprocess, un valstij nodarītais zaudējums ir 4959 eiro.

K.Prūsis skaidro, ka maluzvejniecība valstij nodara lielus maluzvejniecību. No septiņiem iepriekš minētajiem tie ir pieci.” Piemēram, 2017. gada 3. novembrī pie Ventas esot aizturēti trīs maluzvejniki, kuri bija nozvejojuši 343 nēgus īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Valstij

TIESĀ

Maluzvejnikiem sods 51 880 eiro

Piespiedu darba stundas un 51 880 eiro soda naudu Kurzemes rajona tiesā Kuldīgā jūnijā piesprieda diviem padurniekiem par nelikumīgu nēgu zveju pagājušā gada aprīlī Ventas rumbā.

1991. gadā dzimušais Artūrs Grieze un 1998. gadā dzimušais Toms Padrevics pērn 21. aprīlī no desmitiem vakarā līdz vieniem nakts četras reizes likuši murdu rumbā un tajā sakertos nēgus nesuši uz automašīnu. Tad Valsts policija viņus aizturējusi.

Konstatēts, ka vīrieši nozvejojuši 1297 zivis. Par viena nēga nelikumīgu noķeršanu soda nauda ir 8 eiro, bet, tā kā tas noticis īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tad sods ir piecas reizes lielāks jeb 40 eiro. Vīrieši savu vainu atzinuši jau prokuratūrā pirms tiesas. Ar prokuroru Gintu Mežņu slēguši vienošanos, ka atstrādās Tomam piespriedās 200 un Artūram 250 darba stundas un solidāri atmaksās valstij nodarītos zaudējumus. Tā kā vienošanās dokumentā bija ieviesušies kļūda un ierakstīts nepareizs nozieguma izdarīšanas datums, tad tiesas izmeklēšana tomēr bija jāveic.

Jauniešiem advokātu nebija, tiesas izmeklēšanai sākoties, viņi vēlreiz pārslēdza vienošanos ar prokuroru, ka vainu atzīst un piekrīt piesprieštajam sodam.

Jolanta Hercenberga

„Par viena nēga nelikumīgu noķeršanu soda nauda ir 8 eiro, bet, tā kā tas noticis īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tad sods ir piecas reizes lielāks jeb 40 eiro.”

Kā sargās Ventu un Šķerveli

Top dabas aizsardzības plāns liegumam Ventas un Šķerveļa ieleja. Ir izstrādāta pirmā redakcija, un tikko notikusi uzraudzības grupas sanāksme Skrundas novada pašvaldībā. Viena no šī plāna būtiskām sadaļām ir zivis un to aizsardzība.

EKSPERTI STRĀDĀ INTENSĪVI

Plāna izstrādes vadītājs, Daugavpils Universitātes bioloģijas doktors Uldis Valainis stāsta, ka liela daļa vēl ir izstrādes stadijā, tostarp aizsargājamās teritorijas novērtējums pašreizējā skatījumā. Eksperti strādā ļoti intensīvi, un dati par aizsargājamo sugu atradnēm regulāri papildinās. Apsaimniekošanas sadaļā pašlaik iekļauti pasākumi, kas ir izskanējuši iepriekšējās sanāksmēs vai radušies pēc pirmajiem apsekojumiem. Jūlijā ihtiologi veiks lauka darbus gan Ventā, gan Šķervelī un mazajās pietiekās, lai precizētu ūdens faunu. Augustā būs otra uzraudzības grupas sanāksme, tā ir atklāta visiem iedzīvotājiem. Jau septembrī plānu paredzēts nodot sabiedriskajai apspriešanai.

IZCILS POSMS

Dabas liegums Ventas un Šķerveļa ieleja atrodas Kurzemes dienvidu daļā un ietver Skrundas novada Nīkrāces un Skrundas pagastu, kā arī Saldus novada Pampāļus. Līdz šim dažādās datubāzēs platība bijusi atšķirīga: 1379 ha pēc 2001. gada Valsts zemes dienesta datiem, bet 1459 ha dabas datu sistēmā Ozols. Jaunā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā sagatavots priekšlikums precizēšanai atbilstoši Valsts meža reģistra un Valsts zemes dienesta datubāzēm (2018. gads), līdz ar to kopējā platība būs 1455,87 ha. Ielejas aizsardzības vēsture sākusies 1957. gadā, lai aizsargātu izcilu Ventas ielejas un tās pietekas Šķerveļa posmu. Konstatēti vairāki Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi, no kuriem nozīmīgākie: smilšakmens atsegumi, nogāžu un gravu meži, upju straujceces un dabiski upju posmi u.c. Pašreizējie individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nosaka divas funkcionālās zonas: dabas lieguma un neitrālo.

DOMĀTS JAU AGRĀK

Kā norāda U.Valainis, jaunā plāna mērķis ir ne tikai precizēt pašreiz atrodamās dabas vērtības, bet arī noteikt virzienu, kā tās saglabāt, vienlaikus attīstot apsaimniekošanu un uzņēmējdarbību, tostarp tūrismu, rekreāciju, zivsaimniecību u.c.

Skrundas novada attīstības programmas 2014.–2020. gadam rīcības plānā ietverti vairāki pasākumi, kas tiešā vai netiešā veidā attiecināmi arī uz Ventas un Šķerveļa ielejas teritorijas attīstību, piemēram, 130 kilogramiem noķerto nēgu, tos pārdodot, var gūt krietnu peļņu.

MAKŠKERNIEKU STĀSTI

„Aizliegt staigāt pa īpaši aizsargājamo teritoriju nevar, tāpat kā nevar neļaut laivot, maksākerēt atļautajā periodā un noteiktos zivju limitos. Lieguma apmeklējumi jāorganizē, lai saglabātu dabas daudzveidību un unikālās vērtības.”

plāna izstrāde, atpūtas vietu, dabas taku izveide un iekļaušana tūrisma aprīvē. Saldus attīstības programmas rīcību un investīciju plānā nav paredzētas darbības, kas tiešā veidā attiektos uz liegumu.

TŪRISMS JĀORGANIZĒ

„Tā kā Skrundas novadā tūrisms ir iekļauts kā viena no būtiskām nozarēm ekonomikas

ilgtermiņa pieaugumam, tad dabas vērtību ilgtspējīga izmantošana ir aktuāla arī šādā kontekstā,” atzīst plāna izstrādes vadītājs. Liegumā ir izveidojušies tūrisma attīstībai labvēlīgi priekšnoteikumi. Šī teritorija ir kā koša sakta Ventas upes krastos, kur ainaviskā vide tā vien aicina uzkavēties šai vietā, kas vēsturiski bijusi senās kuršu zemes Bandavas sastāvdaļa. Dabas bagātības, pieminekļi, fauna un flora vilina tūristus, tāpēc jāveido tāda infrastruktūra, kas neļauj noplicināt vidi. Tāpat intensīvs kļuvis ūdens tūrisms. Novērots, ka vasaras sezonā pa Ventu caur dabas liegumu vienā dienā izbrauc ap 50 nemo-

torizētu peldlīdzekļu. „Aizliegt staigāt pa īpaši aizsargājamo teritoriju nevar, tāpat kā neļaut laivot, maksākerēt atļautajā periodā un noteiktos zivju limitos,” teic U.Valainis. „Haotiski apmeklējumi var nodarīt lielu postu, nepieskatītā vidē arī maluzvejniekiem lielākas iespējas. Tūrisms jāorganizē, novirzot no jūtīgajiem objektiem.”

ŪDENS FAUNU PĒTĪS VĒLREIZ

Zinātniskā institūta Bior ihtiologs Kaspars Abersons norāda, ka Ventas un Šķerveļa ielejas zivju faunas raksturojuma pirmā redakcija sagatavota pēc iepriekš veikto pētījumu rezultātiem. Tas var mainīties pēc pētījumiem šajā vasarā. Lieguma teritorijā ietilpst vairākas ūdenstece. Platības ziņā nozīmīgākais ir aptuveni 11 km garais Ventas vidusteces posms augšup pa strautu no Lēnām. Neskatoties uz daudz mazāko platību, vērā ņemama nozīme zivju faunas aizsardzībā un saglabāšanā ir Šķervelī, kam dabas lieguma teritorijā atrodas aptuveni 4,5 km gara tā lejteces

daļa, kā arī Lētižai un Dzeldai – tām ir pa kilometru garam posmam lejtecē.

ATROD NĒGU KĀPURUS

No 2003. līdz 2018. gadam Bior pētnieki uzskaitīja zivju faunu daļā Ventas, Lētižas un Šķerveļa, taču tas tika darīts neregulāri un atšķirīgos parauglaukumos. Savukārt Dzeldā zivis pētītas tikai 2015. gadā un ārpus dabas lieguma teritorijas. Līdzīgi zivju uzskaitē ir veikta arī Lētižā, kā arī Ventas posmā starp Skrundu un Latvijas–Lietuvas robežu. Dabas lieguma teritorijā notikusi arī kvantitatīvā nēgu kāpuru uzskaitē Bior monitoringā ar mērķi novērtēt efektivitāti, ar kādu nēgu vaislinieki pārļaužas pāri Ventas rumbai. Divos parauglaukumos (Šķervelī netālu no ietekas Ventā un Ventā pie tā ietekas) nēgu kāpuri ir atrasti.

SUGAS DAŽĀDAS

Pēc minētajām uzskaitēm lieguma ūdenstilpēs konstatētas vairāk nekā 20 zivju sugas: akmeņgrauzis, alata, asaris, ausleja, baltais sapals, bārda, rudulis, sapals, spidīlķis, taimiņš jeb strauta forele, trīsadatu stagers, vimba, viķe un zutis, kā arī nēgu kāpuri, kuru sugu (upes vai strauta nēgis) droši noteikt lauka apstākļos nav iespējams. Vairākas no šīm sugām ir iekļautas gan Latvijas, gan starptautiskajos sugu aizsardzības normatīvajos aktos.

Visu šo aizsargājamo un citu sugu zivis un nēgi var būt gan Ventā, gan pārējās lieguma ūdenstece. Tomēr Ventas daļā, ņemot vērā tās lielumu un ihtiofaunas daudzveidību, zivju krājumi būtiski atšķiras no mazajām upītēm.

MIGRĒ UN NĀRSTO

Dažādos posmos Ventā ir konstatēta lielākā daļa no Latvijai raksturīgajām saldūdens un ceļotājzivīm. Pētnieki pieļauj, ka ir sastopamas arī vairākas zivju sugas, kuras tur līdz šim nav izdevies konstatēt. Lielākā daļa ir plaši izplatītas un maz apdraudētas. No sugu aizsardzības viedokļa lokālā mērogā Venta ir nozīmīga galvenokārt kā spidīlķu, akmeņgraužu, platgalvju un pavīķu atradne, kā arī ceļotājzivju (galvenokārt taimiņu un upes nēgu,

iespējams arī lašu *Salmo salar*) nārsta migrācijas vieta. Iespējams, ka šeit ir sastopamas arī alatas, kā arī norisinās lašveidīgo zivju un nēgu dabiskā atrašanās, bet krasta tuvumā Ventā uzturas arī nēgu kāpuri.

MAZĀS IR STRAUJTECES

Pārējās ūdenstece (Šķervelis, Lētiža un Dzelda) ir nelielas upes ar salīdzinoši lielu kritumu un strauju tecējumu. Tajās galvenokārt ir straujtecem raksturīgu sugu zivis, no kurām liela daļa iekļauta aizsardzības normatīvajos aktos. Visās mazajās ūdensteceš notiek lašveidīgo zivju un nēgu dabiskā atrašanās. Vēlējais nēgu kāpuru īpatņu blīvums parauglaukumā Šķervelī ir aptuveni 50 īpatņi kvadrātmetrā. *Natura 2000* zivju monitoringa atskaitē ir norādīts, ka Šķervelis un Lētiža ir vienas no nozīmīgākajām alatu un taimiņu nārsta upēm Ventas baseinā. Visas trīs ūdenstece ir arī lokāli nozīmīgas platgalvju un akmeņgraužu atradnes. Tajās konstatēti arī spidīlķi, auslejas un pavīķes, taču šo ūdensteču lejteces šīm sugām ir maz piemērotas. Iespējams, spidīlķi un auslejas lieguma teritorijā nonākušas no šo upju sateces baseinā esošajām ūdenskrātuvēm vai citiem ūdensobjektiem. Pavīķe konstatēta tikai vienā no uzskaitēm, turklāt noķerts tikai viens īpatnis. Tāpēc tas tiek uzskatīts par nejašu apstākļu sakrītību.

DRAUDUS NEMANA

K.Abersons piebilst, ka pēc lauka darbiem jeb zivju uzskaites vasarā, būtisku izmaiņu var nebūt, jo Bior nav ziņu par aizsargājamo zivju sugu īpašu apdraudējumu Ventas un Šķerveļa ielejā. Iespējams, ietekmi uz Dzeldas, Lētižas un Šķerveļa lejteci atstāj mazo spēkstaciju darbība. Tāpat institūtam nav precīzas informācijas par makšķernieku lomiem dabas liegumā. Sprīdēt pēc copes sarunu forumos izteiktā, var secināt, ka Ventā, visticamāk, tiek maksākerētas galvenokārt vimbas, līdakas zivju sugas, kuras tur līdz šim nav izdevies konstatēt. Lielākā daļa ir plaši izplatītas un maz apdraudētas. No sugu aizsardzības viedokļa lokālā mērogā Venta ir nozīmīga galvenokārt kā spidīlķu, akmeņgraužu, platgalvju un pavīķu atradne, kā arī ceļotājzivju (galvenokārt taimiņu un upes nēgu,

Zemes lietošanas veidi	Platība (ha)	Daudzums no kopējās platības (%)
Mežs	869,21	59,70
Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	477,13	32,77
Ūdens objektu zeme	85,78	5,89
Purvs	7,01	0,48
Zeme zem ēkām un pagalmiem	5,13	0,35
Krūmājs	4,16	0,29
Pārējās zemes	4,00	0,27
Zeme zem ceļiem	3,44	0,24
Kopā:	1455,87	100

Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidi.
(No dabas aizsardzības plāna dabas liegumam Ventas un Šķerveļa ieleja.)

VENTAS UN ŠĶERVEĻA IELEJĀ IETILPST	
Venta – trešā garākā upe Latvijā, tās kopējais garums ir 346 km, bet upes plūdums cauri lieguma teritorijai ir 11,08 km. Ventā ir izveidojušās straujteces un krāces – Paišu krāce, Krauju krāce, Gobdziņu krāce, Varkāju krāce. Pavasara palu laikā ūdens līmenis var strauji un ievērojami celties pat par 7 m virs vasaras līmeņa.	
Šķervelis (Šķervelis, Šķērdule) – Ventas kreisā krasta pieteka. Kopējais garums ir 15 km, no tiem cauri liegumam – 4,66 km, kur upites kritums (6 m/km) ir viens no lielākajiem Latvijas upēs.	
Dzelda – Šķerveļa kreisā krasta pieteka un liegumā līdz ietekai Šķervelī plūst tikai nelielu attālumu – 0,97 km. Tomēr šajā posmā upites vidējais kritums sasniedz 5,46 m/km, bet atsevišķos īsos posmos tas pat tuvojas 10 m/km. Arī Dzelda ir viena no straujākajām Latvijas upēm.	
Lētiža – Ventas kreisā krasta pieteka, kuras kopējais garums ir 32 km, tomēr cauri dabas lieguma teritorijai plūst tikai tās lejtecē 1,12 km garā posmā. Viena no straujākajām Latvijas upēm.	
Vasarā pa Ventu caur dabas liegumu vienas dienas laikā izbrauc līdz pat 50 nemotorizētu peldlīdzekļu. POPULĀRĀKIE MARŠRUTI: Latvijas un Lietuvas robeža-Skrunda – 44 km (3 dienas), Nigrande-Skrunda – 32 km (2 dienas), Skrunda-Kuldīga – 44 km (3 dienas), Skrunda-Lielais Nabes ezers – 70 km (4 dienas).	Skrundas novads tūrisma pakalpojumu un makšķerēšanas iespējas piedāvā atpūtas vieta Sudmalī, Šķervelī, Jaunvarkalī, Pilsszogi, Ventmalas, kempings Varkalī, lauku māja Vecvanagi un Gāznieki.

blīvums. „Tiesa, mazās upes atrodas maz apdzīvotā apvidū, tur ir stabila lašveidīgo zivju populācija, bet tas nākotnē var veicināt nelegālās zivju ieguves intensitātes palielināšanos,” teic K.Abersons.

IEDZĪVOTĀJI ZVANA PAR AIZDOMĀM

Skrundas novada pašvaldības policijas vecākais inspektors Normunds Eihe stāsta, ka Venta un dažkārt arī mazās upes tiek novērotas, ir atklāta nelegāla zveja un vairāki nelieli makšķerēšanas noteikumu pārkāpumi, piemēram, makšķerēšana bez kartes, zemmēra zivs vai pārāk

liela daudzuma paturēšana lomā u.c. Kontrole notiek pēc iedzīvotāju ziņojumiem, jo pašvaldības policijai nav laivas, resursi pārāk mazi, lai regulāri būtu pie upēm. To kompensē iedzīvotāju atsaucība, kas kļūst arvien lielāka. Ziņots tiek par jebkurām aizdomām. Šogad Ventā četras reizes piekrti makšķernieki ar lielām līdakām lomā, kas izvilktas lieguma laikā. Ventu iecienījuši lietuvieši, taču viņi noteikumu ievēro diezgan kārtīgi. „Iespējams, ka daudzi pārkāpumi netiek atklāti, tomēr, šķiet, ka maluzvejniecība vairs nav tik klaja un liela kā kādreiz,” saka N.Eihe.

Daina Tafelberga

Kā upē nāras plunčājās

Vasara. Gana karsta, bet apmākusies diena, kad pādsmitgadniekam rodas ideja ņemt padusē badapātāgu un doties izlūkot Ventas posmu uz augšu no maizes ceptuves. Nezinu, kā tagad, bet pirms daudziem gadiem tur bija gana labas vietas, kurās varēja gaidīt pieķeramies dažu brangu svītraino (asari) vai zaļsvārci (līdaku). Galamērķis ir krācītes, kuras draugu starpā saucam par mazajām rumbiņām. Špinis padusē, kuļķene uz muguras, un aiziet! Līdzī nāk arī kaimiņu Bobis, kuram acimredzot apņicis sētā gānīties uz vistām un gribas kādu piedzīvotumu. Dodamies!

Tajā dienā pat ūdens gari no karstuma bija nolīduši dziļākajās bedrēs, jo līdz krācītēm vari mētāt ūdenī, ko gribi, nekas nespēj potenciālo lomu iekārdināt. Ar visu šūneli brienam krācītēs iekšā – vasarā tajās ir tik maz ūdens, ka pat šūnelim pa spēkam tam pāriet pāri līdz otram krastam, kur ir zināmas pāris vietas, kurās var meklēt līdakas. Upes ūdeņu apmētašana sākas jau no vidus – cītīgi spiningoju. Pēkšņi kaut kas – varbūt labais, varbūt sliktais gariņš – man liek palūkoties uz to krastu, no kura esam upē iebrīduši. Tas ir kalnains, augšpusē atrodas mājiņa, bet uz leju līdz pat upei

ved koka kāpnes. Tad nu pamanu, ka uz tām parādās divas damas. Ietinušās dvieļos, tās dodas lejup. Pag, kas tad nu būs? Neredz, ka copēju? Plunčāties un baidīs zivis? Neapmierinātība. Pa tam lāgam abas jaunkundzes jau tikušas līdz ūdenim, nomet dvieļus un... Svētā pirotehnika! Abas paliek plikas kā no mātes miesām nākušas! Jāsaka kā Mirttantei: „Viss redzams, kas apaļš, kas karājas. Dur acis kaut vai zemē!” Naģene tiek savilkta vairāk uz deguna, skatiens kautrīgi atduras pret ūdenszālēm. Abas jaunkundzes iebrien upē un atlaižas seklajās krācītēs, ļaujoties ūdens straumes

glāstiem. Vai mani nepamanīja? Vai abas nebija mājās, kad dalīja kautrību? Lai nu kā, bet situācija izveidojusies tāda: es vienā upes pusē cītīgi spiningoju, vien pārdesmit metru no manis otrā krastā divas kailas nāras mērcējas. Mētāju, mētāju spiningu, šamējās tik plunčājās un plunčājās. Man jau sāk apņikt. Ko darīt? Kā tikt atpakaļ savā krastā? Iet viņām garām? Neērti! Iet pa otru krastu? Baisi lieks gaisagabals jāiet! Tfu! Saņemos, vēl dziļāk uzmaucu naģeni uz acīm un, skāļi šlakstinādams, brienu dāmu virzienā. Gan jau pamanīs, ka nāku, sakautrēšies, apsegsies ar dvieļiem, un viss

būs labi. Nekā! Mani pamanīt pamana, bet ārā nekāpj. Vien pagriežas uz vēdera, ļaujot plikajiem dibieniem kā pludīņiem cīlāties uz ūdens virsmas. Ejot garām, saprotu, ka sievišķi izskatās iereibuši, un tas varētu būt izskaidrojams, kamdēļ puīselis makšķernieks viņām nelikās tāds, no kura slēpties. Fū! Tiku garām!

Abi ar šūneli sākam mājupceļu un ar aces kaktiņu pamanu, ka nāras, izlīdušas no ūdens, pārmet dvieļus pār plecu un laiski kāpj pa trepēm uz māju.

Alberts Dinters
Ineses Slūkas zīmējums